

RANTASALMEN MUSTOSIA III RANTASALMEN PARKUNMÄEN RATSUTILAN ALKUVAIHEITA 1546 – 1709 Ruotsalaisia vai Mustosia ?

Matias Eronen

Aluksi

Tutkittaessa Rantasalmen Mustosia todetaan heidän asuneen vuodesta 1541 eli Savon ensimmäisen maakirjan merkinnöistä lähtien Vaahermäen kylän alueella kahdella tilalla. Toisen veroluku on 5 vmk, toisen 4 vmk. Tilat luetaan välillä Putkisalmen neljännekseen, välillä Syväisten, ja onpa välillä toinen tila toisessa, toinen toisessa neljänneksessä. Tilat säilyvät Mustosilla 1600-luvun puoliväliin saakka. Kauko Pirisen artikkeli Savon ensimmäisistä Mustosista julkaistiin Sukuviesti-lehdessä 2/1990, ja siinä käsiteltiin myös näitä Rantasalmen ensimmäisiä Mustosia. Näiden Vaahermäen tilojen vaiheista ja omistajista olen kirjoittanut kaksi artikkelia.

1600-luvun lähdeaineistoa kuten Voudin tilejä, Viipurin, Savonlinnan ja Kymenkartanon sekä Viipurin ja Savonlinnan läänin läänintilejä läpikäydessäni löytyi lisää Mustosia Rantasalmen pitäjän Putkilahden neljänneksen Asikkalan ja myös Parkunmäen kymmeneksistä. Näistä Mustosista oli jo aikaisemmin julkaistu tietoja Veijo Saloheimon artikkelissa Sukuviesti-lehden 2/ 1989 liitteessä. Käsittelen tässä artikkelissa heistä löytyneitä tietoja.

Parkunmäen ja Asikkalan kylien Ruotsalaiset ja Mustokset

I Parkunmäen kylän Ruisrikonahon tila

Rantasalmen pitäjän Putkilahden neljänneksessä mainitaan jo vuodesta 1546 alkaen Ruotsalaisen suvun omistama tila. **Vuoden 1562 - 1563 Säämingin ja Rantasalmen maantarkastusluettelossa** tämä 7 veromarkan tila sijaitsee Rantasalmen pitäjässä Putkilahden neljänneksessä 2.

kymmeneksessä eli Parkunmäen kylässä. Tilan omistajat ovat Heikki Ruotsalainen ja Juntti (Joan) Ruotsalainen. Tila käsittää seuraavat maa-alueet:

- Ruisrikonaho (on asuinpaikka), Suurenkivenpelto sekä Niittyaho.
- Kustaa Fincken myöntäminä anekkeina lisäksi Pitkäkangahan pää, Pyöriälaksi, Pyöriäsaari, Vihavaino eli Hyvärisen aho.

Johan Habermanin maantarkastusluettelossa Pien-Savosta 1620 luvulta löydetään sama tila entisestä paikastaan Rantasalmen pitäjän Putkisalmen neljänneksessä Parkunmäen kylässä. Tilan veroluku on nyt 4½ vmk, ja omistajina ovat Heikki Ruotsalainen 1 ¼ vmk, Yrjö Eerikinpoika Ruotsalainen 1 ¼ vmk ja Mikko Mustonen ¼ vmk.

Tilan maa-alueet ovat aivan samat kuin vuoden 1562 – 1563 maantarkastusluettelossa. Kuitenkin uutena asiana tilan omistajaksi on Ruotsalaisten rinnalle nyt tullut yksi Mustonen.

Lähimpänä naapuritilalla asuu Haukkasen suku.

Savon maantarkastusluettelossa löytyy vuodelta 1664 Rantasalmen Parkunmäen kylästä jakokunta n:o 1317. Sen osakkaina ovat Juho Heikinpoika Haapakuokka, Tuomas Matinpoika Jaatinen, Heikki Yrjönpoika Mustonen sekä Lauri Ollinpoika Turunen. Kahden ensiksi mainitun asuinpaikka on Karjalaisenmaa, Heikki Mustonen ja Lauri Turunen asuvat Ruisrikonaholla. Heikin ja Laurin omistuksissa mainitaan myös Suurenkiven aho sekä kaukopalstana Pyöriäsaari ja Vihavaisenaho.

Haapakuokalla ja Jaatisella on runsaasti maaomistuksia Kerimäellä.

Kolmella ensimmäisellä on kiinteä vero (skatt), mikä viittaa vanhaan nautintaan, sen sijaan Turunen on merkitty kruununverolle.

Heikki Mustonen mainitaan ratsastajaksi.

Naapurit Haukkaset ovat jakokunnassa Parkunmäki n:o 1291. Tuomas Eerikinpoika Haukkasen

asuinpaikka on Pitkäaho, ja hänet mainitaan ratsastajaksi, samoin kuin hänen serkkunsa Tuomas Tuomaanpoika Haukkanen. Tuomaan asuinpaikan nimi on Kukonmäki.

Parkunmäen kylän Ruisrikonahon tilan asukkaat

Seuraamalla edellä mainittujen maantarkastusluetteloiden avulla paikallistettua Ruisrikonahon tilaa maakirjojen ja papinveroluetteloiden avulla vuosi vuodelta voidaan todeta seuraavaa:

-Ruotsalaisia ei ole Rantasalmella ensimmäisessä maakirjassa 1541.

-Seuraavasta maakirjasta 1545 uupuu Putkilahden neljännes kokonaan.

-**Tilan ensimmäinen asukas** verokirjoissa on v. 1546 Rantasalmen pitäjän Putkisalmen neljänneksen 5. eli Asikkalan kymmenekseen ilmestynyt Heikki Eerikinpoika Ruotsalainen, ja hänen veromäärä on 4 vmk.

-Savon ensimmäisessä nimet sisältävässä verokirjassa 1541 on 12 Ruotsalaista. Näistä 2 on Pellosniemellä, 9 Juvalla ja 1 Säämingissä. Lisäksi Tavinsalmen 1. verokirjaan 1548 on merkitty 1 Ruotsalainen. Heistä kenenkään etunimenä ei ole Heikki tai Eerik.

A, Heikki Eerikinpoika Ruotsalaisen sukuhaara. Suvun päähaara.

-**Heikki Eerikinpoika Ruotsalainen** on verokirjoissa vuoteen 1573. Hänen jälkeensä tilalla jatkaa **Eerikki Heikinpoika Ruotsalainen**, joka on isäntänä tilalla aina kuolemaansa 1617 saakka.

-**Yrjö Eerikinpoika Ruotsalainen** jatkaa tilan isäntänä. Hän hoitaa kotitilaa ja toimii myös ratsastajana vuosina 1635 -40. Yrjö toimittaa armeijalle hevosia vielä 1649.

Yrjön sukunimi on aluksi Ruotsalainen, mutta sitten vuodesta 1635 Mustonen

Yrjöllä on kolme poikaa nimiltään Heikki, Eerikki ja Pekka, ja tytär Inga.

1. Näistä **Heikki Yrjönpoika** ratsastaa Johan Henrikssonin lippueessa alkaen 1631 nimellä *Henrich Jörenssohn Musthoin elle Rotzsalain*. Sukunimi vaihtuu pysyvästi Mustoseksi 1635. Heikki vapautetaan palveluksesta v.1660: *Hän on ratsastanut niin kauan kuin jaksoi*.

Heikki mainitaan vielä 1664 Parkunmäen kylän Ruisrikonahon tilan isäntänä.

Heikin poika Samuel Mustonen tunnetaan näistä Parkunmäen Mustosista parhaiten. Hän eli vuosina 1654 – 1710 Rantasalmella.

Hän toimi ratsastajana majuri Pistolekorsin komppaniassa ainakin vuosina 1675 – 80. Saloheimon mukaan Ruisrikonahon talo oli Viipurin ratsuväkiryhmentin majuri Ollengrenin komppanian n:o 82 Samuel Mustonen. Tällöin talon ratsastajana oli Pekka Heikinpoika Turunen, ja tilan aputalona oli Tuomas Jaatisen talo. Tilanne oli sama jo v. 1682.

Samuli mainitaan vuoden 1690 henkikirjassa jo talon isännäksi, ja talon puolesta ratsastaakin jo toinen mies.

Samuel oli isäntänä vuosina 1690 – 1710.

Samuel avioitui 1682 Maria Henrikintytär Neiglickin kanssa, ja pariskunnalle syntyi ainakin 4 lasta. Samuel Mustonen kuoli 56 vuoden iässä, ja hänet haudattiin 03.04.1710 Rantasalmella.

2. Toinen poika **Eerikki Yrjönpoika** mainitaan vuosina 1638 – 65. Hän asuu myös Ruisrikonaholla, ja mainitaan siellä välillä isäntänä ja ratsastajanakin.

Eerikillä oli kolme poikaa, nimittäin Juho, ottopoika Yrjö sekä Pekka.

Näistä **Juho** mainitaan vuosina 1662 – 1677. Hän ehti sinä aikana toimia sekä ratsastajana että isäntänä kotitilallaan, sekä renkinäkin toisella ratsutilalla.

Eerikin avioton poika Yrjö otettiin lailliseksi pojaksi, kun hän aloitti ratsastajana kotitilallaan.

Ratsastajan ura jatkui ainakin vuoteen 1669 saakka.

Kolmas eli **Pekka Eerikinpoika** mainitaan ainakin vuosina 1669 – 77. Hän toimi sekä isäntänä että rakuunana Parkumäellä ” Vapaa ja jaettu ”-tilalla. Hän oli avioitunut. Samalla tilalla asui myös velipuoli Yrjö vaimonsa kera, sekä perheeseen kuuluva vävy Tuomas Haukkanen vaimonsa kanssa. Pekka ehti toimia isäntänä Parkunmäen ratsutilallakin.

3. Pekka Yrjönpoika mainitaan vuosina 1638 – 1665. Sukunimenä on Mustonen.

Pekalla on oma perhe, ja karjaakin. Hän on myös Pistolekorsin rakuunoissa ainakin vuosina 1659 – 61.

Hänet mainitaan myös isäntänä Parkumäellä 1663, kun veljeksillä ovat yhteisverot.

Pekalla oli useita poikia, joista **Pekka Pekanpoika** toimi 1675 rakuunana ev. Burghausenin rykmentissä. Vuosina 1680 - 97 Pekka oli renkinä useassa talossa Parkunmäen kylän alueella, viimeksi vuosina 1688 – 97 omalla kotitilallaan Parkunmäki n:o 9.

Matti Pekanpoika mainitaan Parkunmäessä perheineen 1659 – 60. Vuonna 1662 hän on tilan ”Vapaat ja Jaetut” isäntänä.

Matti on myös vuosina 1675 ja 1680 rakuunana ev. Burghausenin rykmentissä.

Heikki Pekanpoika Mustonen mainitaan useaan otteeseen Parkumäellä. Talon isäntähän oli myös Heikki, tosin Yrjönpoika, ja sama etunimi tekee miesten erottamisen vaikeaksi. Kyseessä lienee kuitenkin nuorempi Heikki, kun puhutaan ratsastajasta Pistolekorsin rakuunoissa 1660 – 61, 1664 Parkumäellä ja 1677 Lautakotalahdella. Heikki Pekanpoika mainitaan myös renkinä eri taloissa vuosina 1669 Parkumäellä sekä 1680 ja 1682 Syväisillä.

Rantasalmen kirkonkirjoissa löytyy merkintä Heikki Mustosen kuolemasta 1709. Hänet mainitaan torppariksi Osikonmäeltä, ja kuolinikä on 79 vuotta eli syntymävuodeksi saadaan 1630. Hänen vaimonsa Anna Kervinen oli kuollut jo 1706.

4. Perheeseen kuului myös **tytär Inga**. Hän avioitui Tuomas Haukkasen kanssa. Näitä Tuomaksia oli kaksi, joista toinen oli Eerikinpoika ja toinen Tuomaanpoika. Molemmat palvelivat rakuunoina.

Vuoden 1688 henkikirjassa ovat 7 vmk:n tilalla Parkumäellä isäntänä **Hannu Mustonen**, hänen veljensä **Risto** sekä rengit Petter Mustonen vaimonsa kera ja Arvi samoin.

Lisäksi heti perässä ovat 5 vmk:lla Tuomas Haukkanen vaimonsa sekä Samuel Heikinpoika myös vaimonsa kanssa, lisäksi yksi ratsastajan vaimo.

Etunimet Hannu ja Risto eivät esiinny Mustosilla muissa lähteissä, ja onkin mahdollista, että nämä veljekset olivatkin Haukkasia.

B. Suvun toinen haara

-Toisena omistajana tilalla on Heikin veli **Juntti (Joan) Eerikinpoika Ruotsalainen** vuodesta 1552 vuoteen 1588.

Hänen kolme poikaansa Tuomas, Heikki ja Juntti/Yrjö ilmestyvät maakirjaan 1588 – 90.

Näistä **Tuomas Ruotsalainen** vastaa perheen taloudesta, ja hänet onkin mainittu vuoden 1600 karja- ja kylvöluettelossa. Hänen poikansa **Pekka Tuomaanpoika Ruotsalainen** on isänsä ohella mainittu v.1614 Älfsborgin lunnassa.

Heikki Ruotsalainen mainitaan vuosina 1588 – 1627. Heikki on yksi Ruisrikonahon tilan omistajista. Habermanin maantarkastuksessa 1620. Heikin osuus tilasta on 1 ¼ koko tilan veroluvun ollessa 4½.

Heikki vastaa tämän toisen sukuhaaran omistuksesta eli hän on Juntti Mustosen poika. Vuoden 1624 karja- ja kylvöluettelossa Heikillä on kohtuullinen karja ja kylvö.

Pekka Heikinpoika Ruotsalainen omistaa karjaa ja kylvöä v. 1600.

Hänet mainitaan talollisena ja osakkaana kaskiyhtiöissä vuosina 1595 - 1616 Parkunmäessä.

Hän on myös joskus lautamiehenäkin.

Vuosien 1620 -24 vastaavissa veroluetteloissa omistajaksi on merkitty hänen veljensä Antti.

Vuoden 1616 Rantasalmen maakirjassa on Putkisalmen neljänneksen yhtenä lautamiehenä **Heikki Pekanpoika Mustonen**. Hänen puumerkinsä on lähes identtinen Tuomas Ruotsalaisen puumerkin kanssa. Hän on taten Pekka Ruotsalaisen poika.

Antti Heikinpoika Ruotsalainen ratsastaa 1622. Antti Mustonen on Asikkalan –Parkunmäen alueella itsellisenä vuosina 1633 - 1639. Antinkin sukunimi on nyt vaihtunut Mustoseksi.

Matti Antinpoika Mustonen jatkaa torpalla välillä maksukyvyttömänäkin perheensä kanssa vuoteen 1657 saakka.. Perheeseen kuuluu ainakin poika vaimoineen ja tytär. Matti Antinpoika Mustonen mainitaan vielä tuomarinveroluettelossa 1662.

C. Mustosten sukuhaara

Kuten artikkeli alussa on selostettu, olivat Mustokset Rantasalmen kantaväestöä suvun asuessa Vaahermäen alueella kahdella tilalla. V. 1583 vihollisen laaja hävitys Säämingissä sekä osassa Rantasalmea ja Tavinsalmea koetteli kovin toista Mustosten asuttamaa taloa. Talo oli autiona ainakin veronmaksukyvyttömänä yli vuosikymmenen, tosin välillä talo mainitaan autioiden verolistassa. Isäntänä on **Antti** sekä myöhemmin **Pekka Antinpoika Mustonen**. Hänen poikansa jatkavat Syväisillä Vaahermäellä.

Pekka Mustonen, ilmeisesti sama Antinpoika kuin edellä, mainitaan 1596 autiolistassa Hän onkin Rantasalmen Putkisalmen neljänneksen lautamiehenä autioiden tarkastuksessa 1598 alkaen. Hänen itsensä autio on Rantasalmen pitäjän Rantasalmen neljänneksen Harjurannan kymmeneksessä 1600 – 1601 yhdessä Pekka Kettusen kanssa. Pekka on Putkisalmen Asikkalan kymmeneksessä 1603 papinveroluettelossa yhdessä Tuomaan ja Eerikin kanssa. Näidenkin sukunimenä on tällöin Mustonen. Seuraavien kahden vuoden maakirjoissa ja karja- ja kylvöluettelossa Pekka mainitaan edelleen Asikkalan kylässä.

Asikkalan kymmeneksen maakirjoihin ilmestyykin Pekan tilalle **Niilo** v. 1606. Hänellä on tilansa veroista rästejä vuosittain aina 1619 saakka. Niilon sukunimi on aluksi Ruotsalainen, mutta se vaihtuu lähes pysyvästi Mustoseksi 1612 alkaen. Niilon patronyymiksi paljastuu myöhemmin **Pekanpoika** eli hän on Pekka Mustosen poika.

Vuoden 1611 avioparirekisterissä (*Hjonelagh register*) hänellä on perheessä vaimon lisäksi veli.

Edellä mainitussa Habermanin maantarkastusluettelossa 1620-luvulta ilmeni, että Mikko Mustonen oli omistajana ¼ veromarkan osuudella Parkunmäen kylässä Ruotsalaisten tilalla. Hän on ratsastajana Anders Munckin joukoissa 1621 -22. **Mikko Pekanpoika Mustonen** vastaa myös talon veroista vuosina 1626 – 29.

II Asikkalan kylän Harjunrannan tila

D. Niilo Mustosen sukuhaara

Niilo Mustosella on Asikkalan tilallaan hyvä karja ja kohtalainen kylvö sekä vuoden 1620 että 1624 karja- ja kylvöluettelossa.. Hän vastaa tilan veroista vuoteen 1631 saakka.

Tämän jälkeen hänen poikansa **Tuomas Niilonpoika Mustonen** jatkaa tilan hoitoa. Tilalla asuu hänen lisäksi myös sisar ja äiti.

Tuomas on v. 1649 alkaen merkitty asuvaksi Vaahersalossa ensin Nils Nilsson Harneskiöldin ja sitten Kauppi Rouhaisen rälssin yhteyteen.

Markus Niilonpoika Mustonen vaimoineen löytyy vuoden 1644 henkikirjasta Asikkalan kylästä.

Vuoden 1651 – 56 Savonlinnaan asumaan asettuneiden käsityöläisten joukossa on mainittu Rantasalmelta tullut pellavankutoja Markku Mustonen. Kyseessä lienee sama henkilö.

Vuoden 1665 Parkunmäen jalkaväen tilalla mainitaan **Niilo Ruotsalainen** tai Pekka Jaatinen.

Niilo lienee Niilo Mustosen jälkeläisiä.

Vuoden 1659 tuomarinveroluettelossa on mainittu Rantasalmen Asikkalassa Niilo Pekanpojan leski.

Asikkalan tilan omistushistoriaa

Niilo Pekanpoika Mustosen Asikkalan tilan tarina alkaa jo

Säämingin ja Rantasalmen vuoden 1562- 1563 maantarkastusluettelosta. Silloin Rantasalmen pitäjän Putkisalmen neljänneksen 3. kymmeneksessä eli Vaahersalon kylässä on Heikki Heikinpoika Sallisen ja hänen veljensä Pekka Heikinpoika Sallisen 8 veromarkan tila. Tilan maat ovat:

-Harjunranta (ilmeinen asuinpaikka), Luostarinaho

-Leislahti, Kelonvalkaman aho, Kumpusaari, Pala Kallislahenmaata

-Sakalanjoen maa, Muhoinkangas

Johan Habermanin maantarkastusluettelossa 1620-luvulla tilan veroluku on 4 veromarkkaa, ja omistajina ovat Niilo Mustonen 1½ vmk:lla ja Yrjö Sallinen ½ vmk:lla. Yksi niitty on autiona.

Kaikki edellä luetellut kaskimaat ovat tallella ja lisäksi on pari uuttakin, nimittäin Vartiajoenmaa ja Pala Takajärven pohjoispuolta.

Verrattaessa **vuosien 1561 ja 1664 maantarkastuksista** Rantasalmen eri maa-alueiden vastaavuutta, voidaan todeta, että kyseiset alkuperäiset Sallisten maa-alueet ovat v. 1664 usealla eri omistajalla. Joukossa ei ole Mustosia tai Ruotsalaisia.

III Parkunmäen ratsutilan synty ja toiminta 1600-luvulla

Ratsuväki hankittiin sopimusten nojalla, joita hallitus teki yksityisten tilanomistajien kanssa. **Arvo M. Soinisen mukaan** Rantasalmellakin oli tällaisia rustholleja eli ratsutiloja 1600-luvulla varsin runsaasti. V.1656 niitä oli kaikkiaan 179 eli noin puolet pitäjän tiloista. Suurin osa, 110 tilaa, kuului raskaaseen ratsuväkeen ja 69 kevyeen ratsuväkeen eli rakuunoihin. Viimeksi mainituissa usein isäntä itse suoritti ratsupalvelusta.

Veijo Saloheimon mukaan erikoisesti 1600-luvun alussa koetut tappiot Puolan ratsuväkeä vastaan herättivät Ruotsissa tarpeen lisätä tätä aselajia. Savolaisetkin asettivat vuonna 1620 lähes kaksi komppaniaa ratsumiehiä. Rantasalmella oli ratsutalollisia v. 1618 yhteensä 57. Ratsuväen värväys jatkui seuraavinakin vuosina siten, että Rantasalmella oli enimmillään vuonna 1655 peräti 99 ratsutilaa. Yli puolessa tapauksista ratsasti isäntä itse, ja noin neljäsosassa poika.

Myös Parkunmäen ratsutilalla ratsasti yleensä isäntä.

Rantasalmella 1650-luvulla ratsutalojen sotaan menettämät miehet kohoavat liki kahteen (tarkka luku 1.7), mukana luvuissa ovat kotiutuneetkin.

Ratsutilat

Ratsutalo asetti kruunun palvelukseen katselmuserrojen vaatimukset täyttävän miehen sekä hevosen asianmukaisesti varustettuna, Hevosella piti olla satula, miehellä aseinaan miekka ja pistoolipari, sekä muuna varustuksena kypärä ja rintahaarniska, sekä saappaat ja kannukset. Hevosen ja ratsumiehen varusteiden hinnaksi tuli helposti yli 110 vaskitaalaria.

Rakuunatilat

Vuonna 1644 perustettiin rakuunajoukot, jotka olivat kevyemmin varustettuja kuin ratsuväki. Sitoutumalla rakuunaksi kevyenä ratsumiehenä pääsi halukas tilaton henkilö samalla autiutilan viljelijäksi. Taloudellinen rasitus tilaa kohti jäi pienemmäksi kuin ratsutilalla, sillä kruunu vaati vain miehen ja hevosien – varustuksen kustansi kruunu.

Vuonna 1652 savolaisia rakuunoita oli yhteensä 372 miestä. Heidät oli koottu kolmeen komppaniaan, joista selvimmin rantasalmelaista toista komppaniaa johti Herman von Burghausen.

Ratsupalvelukseen sitoutuneet talot olivat yleensä keskimääräistä varakkaampia, mutta joukossa oli pienempi tuloihiakin. Tasoituksen vuoksi olikin 1650-luvulla mahdollista anoa käräjillä lisämaata, ns.aputiloja.

Ruotujakolaitos

Ruotujakolaitoksen järjestäminen aloitettiin valtakunnassa kuningas Kaarle XI:n toimesta jo joulukuussa 1677. Kesällä 1678 oli saatu kokoon Viipurin ja Savonlinnan läänissä 321 ratsutilaa. Vuoden 1682 valtiopäivillä päätettiin koko valtakunnassa siirtyä ns. vakinaiseen sotamiehenpitoon. Rantasalmen pitäjä kuului Viipurin ja Savonlinnan läänisiin, ja sen vauraimmat talot ruodutettiin Karjalan ratsuväkirykmentin rustholleiksi. Tässä läänissä olikin aloitettu jo kesällä 1678 koota ratsutiloja.

Myös Parkunmäen ratsutila liitettiin yhtenä rusthollina tähän ruotujärjestelmään.

Parkunmäen Ruisrikonahon tilalla on vuoden 1624 maakirjassa vero-osuuksineen mukana kolme miestä. Saman vuoden karja- ja kylvöluettelossa kahdella heistä on kohtalainen karja ja kylvö, yhdellä pelkkä pieni kylvö. Täten talo ei ollut mitenkään varakas, vaan lähinnä kohtuullisesti toimeentuleva.

Tilan puolesta ratsastajia ja rakuunoita aikajärjestyksessä. Luettelo ei ole täydellinen

-Mikko Pekanpoika Mustonen ratsastajana Anders Munckin lippueessa 1621- 22.

-Antti Ruotsalainen ratsastajana 1622

-Markus Mustonen ratsastajana 1627 -28

-Heikki Yrjönpoika Mustonen eli Ruotsalainen ratsasti useassa eri lippueessa 1631 -60

-Yrjö Eerikinpoika Ruotsalainen ratsasti 1633 -40

-Tuomas Mustonen ratsasti Nills Nillsson Harneskiöldin rälssissä ainakin 1655 – 57 sekä Kauppi Rouhiaisen rälssissä 1561.

-Eerik Yrjönpoika Mustonen ratsastajana ainakin 1657.

-Juho Eerikinpoika Mustonen ratsastajana kotitalan puolesta 1662.

-Pekka Eerikinpoika Mustonen isäntänä ja rakuunana 1669 aputilalla.

-Heikki Mustonen (jo vapautettu palveluksesta) tai Yrjö Mustonen (Eerikin ottopoika) Pistolekorsin komppaniassa rakuunapalveluksessa 1660 – 61. Yrjö ratsasti myös 1663 kotitalan puolesta.

-Matti Pekanpoika tai Pekka Pekanpoika Mustonen Pistolekorsin henkikirjurin alaisuudessa rakuunapalveluksessa 1659 – 61. He palvelevat rakuunoina myös ev.Burghausenin rykmentissä ainakin vuosina 1675 ja 1680.

-Pekka Yrjönpoika Mustonen ratsastajana ainakin 1664.

-Olli Pekanpoika ja Heikki Pekanpoika Mustonen toimivat myös ratsastajina ainakin 1677, Heikki jo pari kertaa aikaisemminkin.

-Samuel Heikinpoika Mustonen ratsastajana 1675 – 88. Hän oli ratsastajana majuri Pistolekorsin komppaniassa vuosina 1675 – 80 sekä ainakin vuosina 1682 – 85. Tällöin talo kuului Viipurin

ratsurykmentin majuri Ollongrenin komppaniaan numerolla 82. Talon puolesta ratsasti tällöin Pekka Heikinpoika Turunen, ja ratsutilan aputilana oli Tuomas Jaatisen tila.

IV Johtopäätöksiä. Miksi sukunimi Ruotsalainen vaihtui Mustoseksi

Kauko Pirinen selittää sukunimen *Ruotsalainen* kuuluvan siihen ryhmään *savolaisia sukunimiä, jotka viittaavat nimen haltijan alkuperään ja kansallisuuteen.*

Uudessa Suomalaisessa Nimikirjassa **Pirjo Mikkonen ja Sirkka Paikkala** selostavat *sukunimeä Ruotsalainen: Nimi on annettu ruotsalaiselle ja Ruotsin hallinnassa olleen alueen asukkaille, idässä myös erotukseksi venäjänuskoisista.*

On tavallinen sukunimi savolais-karjalaisella alueella, Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla, ja sen valta-alue on Pohjois-Savo.

Tämä jälkimmäinen **sukunimen syntyteoria** tuntuu pitävän paikkansa myös Rantasalmen Ruotsalaisten osalta. Heillä ei etunimien perusteella näytä olevan yhteyttä kyseisen sukunimen kehtoon Juvalle, joten sukunimi on voinut syntyä paikallisena.

Ensimmäisten Parkunmäen Ruotsalaisten Heikin ja Juntin patronyyimi on molemmilla Eerikinpoika. Hän voisi olevan maakirjassa 1541 mainittu Eerikki Pekanpoika Mustonen. Hänen poikiensa sukunimeksi tuli kuitenkin Ruotsalainen Venäjän rajan läheisyyden takia.

Nimittäin Ruotsalaisten maatiluksiin vuoden 1562 -63 maantarkastuksen mukaan kuului Kustaa Fincken myöntämä 2 veromarkan anekki. Kustaa Finckehän ryhtyi **Arvo M Soinisen mukaan** 1550-luvun vaihteessa johtamaan kruunun asutustoimintaa. Tämä saatu ulkotilus oli vaikeasti viljeltävä, sillä esim. vuoden 1600 maakirjassa Rantasalmen pitäjän Putkisalon neljänneksen Parkunmäen kymmeneksessä Ruotsalaiset maksavat veroa 5 vmk, kun taas autiona eli rästiin jää 2 vmk. Tähän viereen on kirjoitettu teksti: *Autiona 30 vuotta sen tähden, että maa-alue on Venäjän rajalla.*

Vuoden 1664 maantarkastuksessa selviääkin kyseisten maa-alueiden sijaitsevan Kerimäellä viiden peninkulman päässä.

Täyssinän rauha 1595 rauhoitti jonkin verran silloisen Ruotsin raja- aluetta Rantasalmella, mutta varsinaisesti turvalliseksi tilanne muuttui vasta Stolbovan rauhan 1617 jälkeen. Silloinhan Venäjän raja siirtyi kauas itään pois Rantasalmelta.

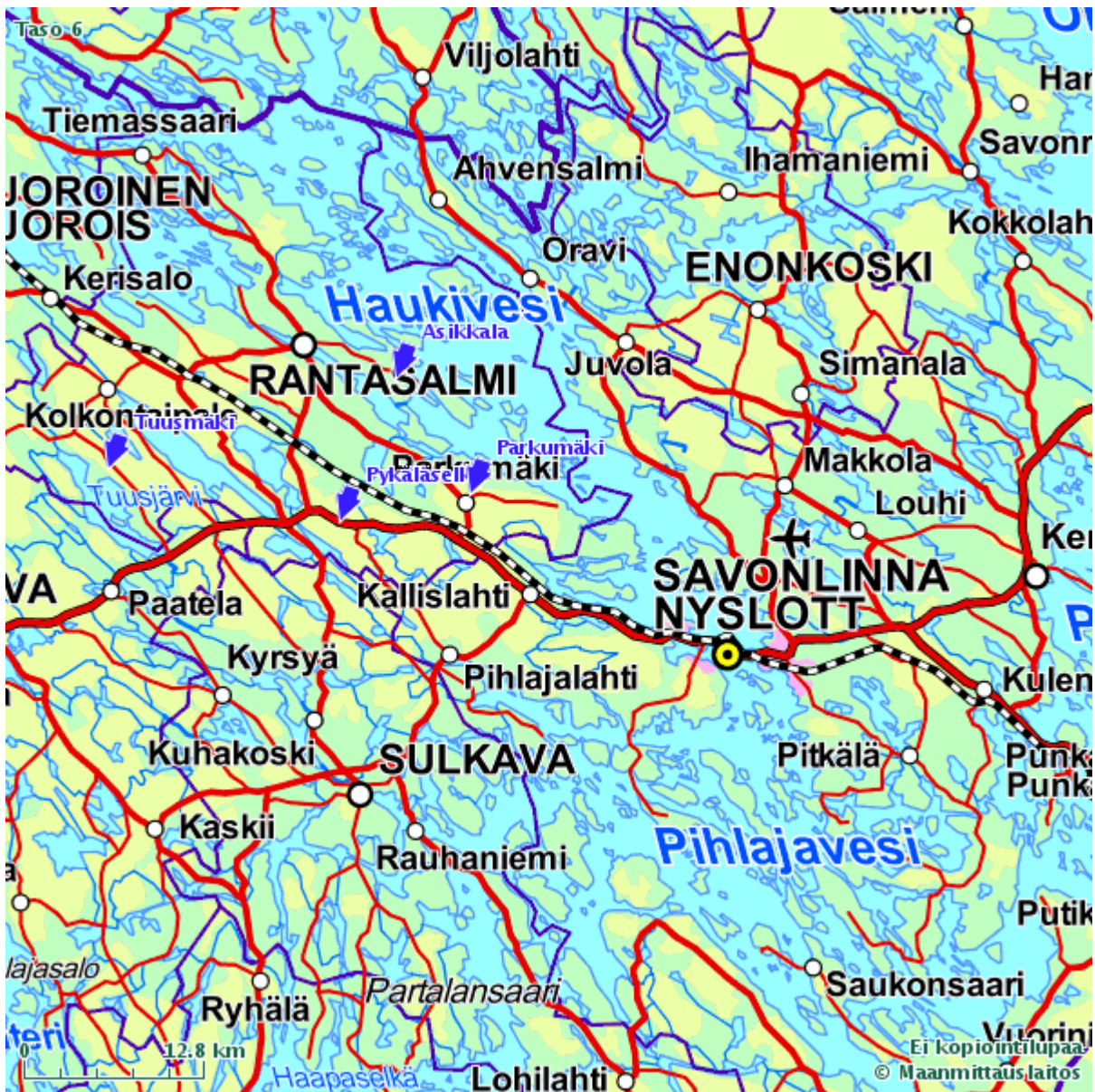
Täten ei ollut enää mitään tarvetta korostaa kuulumista Ruotsin valtakuntaan, vaan sukunimenkin voi vaihtaa tuttuun savolaiseen sukunimeen.

Jo viimeistään 1400-luvun alkuvuosista lähtien Vaahermäellä Syväisten kylän alueella asuivat Mustoset. Vuosisatojen 1500 – 1600-taitteessa sukujen polut taas yhtyivät. Pekka Antinpoika Mustonen kuului useana vuotena kyseisenä aikana samaan jakokuntaan sen johtajana yhdessä Ruotsalaisten kanssa. Pekan pojista Mikko onkin jo 1620-vuoden maantarkastuspöytäkirjassa osakkaana Ruisrikonahon tilalla. Ehkä on kyse jo sukulaisuudestakin.

Myös toinen Pekan poika Niilo naapuritilalla otti sukunimen Mustonen vakituiseen käyttöön. Vähitellen 1600-luvun alkupuoliskolla suurin osa muistakin Ruotsalaisista vaihtoi nimensä Mustosiksi.

Aikanaan useista Mustosten sukuhaaroista tehtävä isälinjan DNA-tutkimus tulee antamaan selvitystä asiasta. Tällöin selviää myös, ovatko rantasalmelaiset Mustoset ja Ruotsalaisista periytyvät Mustoset samaa sukupuuta. Tämä on tutkijan olettaus nyt käytettyjen lähteiden pohjalta.

PS. Ratsutilan nimen kirjoitustapa vaihtelee eri lähteissä välillä Parkumäki – Parkunmäki.

Rantasalmen asuinpaikkoja. MMT:n Kansalaisen Karttapaikka.

Käytettyjä lähteitä

- Savon voutikunnan tilit
- Viipurin, Savonlinnan ja Kymenkartanon läänin tilit
- Viipurin ja Savonlinnan läänin läänintilit
- Rantasalmen seurakunnan kirkonkirjat
- Savon historia II:1 Kauko Pirinen. Pieksämäki 1982
- Savon historia II:2 Veijo Saloheimo. Jyväskylä 1992
- Rantasalmen historia. Arvo M. Soinen. Pieksämäki 1954
- Uusi suomalainen nimikirja. Pirjo Mikkonen ja Sirkka Paikkala. Keuruu 1988
- Säämingin ja Rantasalmen maantarkastusluettelo vuosilta 1562 – 1563. Timo Alanen. Helsinki 2006
- Johan Habermanin maantarkastusluettelo Pien-Savosta 1620-luvulta. Timo Alanen. Helsinki 2004
- Henrik Mustosen sukukunta Kaavin Niinivaara n:o 4. Aulis Mustonen. Iisalmi 1985
- Artikkeli Mustokset Savon ja Pohjois-Karjalan asuttajina 1600-luvulla. Veijo Saloheimo. Sukuviesti 2/1989 liite
- Artikkeli Mustosia ja muita mustapäitä. Kauko Pirinen. Sukuviesti 4/1990
- Artikkeli Mustosten nimestä. Sirkka Paikkala. Sukuviesti 6/1988